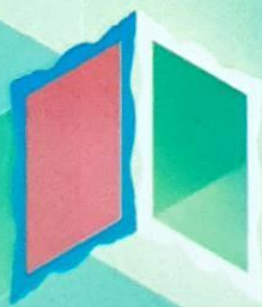

LAURIE SCHNEIDER ADAMS

Hồ Hồng Đăng dịch

DẪN NHẬP VỀ
NGHỆ THUẬT

ART: BEGINNER'S GUIDES

ĐÀN NHẬP VÀ
NGHỆ THUẬT

ART
A Beginner's Guide

Copyright © Laurie Schneider Adams 2011

First published in the United Kingdom by Oneworld Publications, 2012.

Bản quyền bản tiếng Việt © Công ty Văn hóa & Truyền thông Nhã Nam, 2019.

Bản quyền tác phẩm đã được bảo hộ. Mọi hình thức xuất bản, sao chụp, phân phối dưới dạng in ấn hoặc văn bản điện tử, đặc biệt là việc phát tán trên mạng Internet mà không có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản là vi phạm pháp luật và làm tổn hại đến quyền lợi của nhà xuất bản và tác giả. Không ủng hộ, khuyến khích những hành vi vi phạm bản quyền.

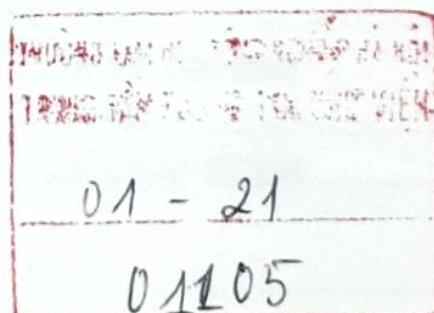
Chỉ mua bán bản in hợp pháp.

LAURIE SCHNEIDER ADAMS

DẪN NHẬP VỀ
NGHỆ THUẬT

ART: BEGINNER'S GUIDES

Hồ Hồng Đăng dịch

NHÀ XUẤT BẢN
THẾ GIỚI

Mục lục

Lời cảm ơn.....	7
Danh mục hình minh họa.....	9
Lời giới thiệu.....	13
1 Nghệ thuật là gì?.....	19
2 Lược sử nghệ thuật phương Tây: Ý tưởng và chủ đề.....	55
3 Nguồn gốc của nghệ thuật.....	135
4 Hình thức và ý nghĩa.....	161
5 Mục đích của nghệ thuật.....	205
6 Sức mạnh của hình ảnh: Tại sao nghệ thuật gây tranh cãi.....	245
Kết luận Tương lai của nghệ thuật.....	283
Bảng thuật ngữ.....	295
Tài liệu tham khảo.....	303
Ghi chú.....	307

Lời cảm ơn

Với các cá nhân làm việc tại nhà xuất bản Oneworld, tôi muốn cảm ơn Mike Harpley vì đã đề nghị tôi viết một cuốn sách dẫn nhập nghệ thuật, cảm ơn Paul Boone vì tài thu thập hình minh họa của anh, cảm ơn Rachel Beaumont vì đã biên tập sách thật cẩn thận và có rất nhiều gợi ý hữu ích, xin cảm ơn Kirsten Summers và Kathleen McCully. Giáo sư Mary Bittner Wiseman đã giúp đỡ tôi rất nhiều trong các vấn đề triết học, còn giáo sư Larissa Bonfante thì giới thiệu những ý tưởng tuyệt vời và luôn dành thời gian trả lời các thắc mắc của tôi liên quan đến thời kỳ cổ đại. Tôi rất biết ơn John Adams và Caroline Adams vì đã đọc toàn bộ bản thảo và góp nhiều ý hay cho tôi chỉnh sửa.

Lời giới thiệu

Nghệ thuật là một trong những cách diễn đạt quan trọng và hữu dụng nhất của văn minh nhân loại. Tác phẩm nghệ thuật phản ánh tính sáng tạo, kỹ thuật và tài năng của cá nhân và của toàn bộ nền văn hóa; nghệ thuật tạo nguồn cho cái đẹp, cho thách thức trí tuệ, cho thay đổi và cho phát triển, cho nhận thức có phân tích và chính thống. Tương tự khả năng đọc và viết, các bộ môn nghệ thuật phân biệt loài người với những loài khác sinh sống trên địa cầu; có muôn vàn loại hình nghệ thuật cũng như muôn vàn ý tưởng truyền cảm hứng cho chúng. Cuốn sách này bàn về các lĩnh vực nghệ thuật thị giác chính yếu - hội họa, điêu khắc, kiến trúc - và những loại hình nghệ thuật gần đây hơn chẳng hạn như nghệ thuật sắp đặt [installation]. Sách cũng tổng hợp quan điểm của các nghệ sĩ, thỉnh thoảng có trích dẫn trực tiếp từ chính các nghệ sĩ để làm rõ các quan điểm ấy. Trải suốt nội dung cuốn sách là những đề tài nghệ thuật từ đề tài phổ quát hiện diện khắp nơi trên thế giới cho đến đề tài đặc trưng cho một nền văn hóa hoặc một giai đoạn lịch sử cụ thể.

Tác phẩm nghệ thuật là ánh phản chiếu của người nghệ sĩ đã tạo ra nó, nhờ đó mở ra cánh cửa soi vào tính cách người nghệ sĩ cũng như quá trình sáng tạo. Trong vai

trò thấu kính để quan sát nền một văn hóa, tác phẩm nghệ thuật là vô giá. Tranh hang động, chẳng hạn, cho ta biết gì về người tiền sử? Kim tự tháp khổng lồ cho ta biết gì về Ai Cập cổ đại? Kịch cỡ con người và hình thể lý tưởng của hầu hết tượng điêu khắc Hy Lạp Cổ điển cho ta biết gì về Hy Lạp vào thế kỷ thứ năm trước Công nguyên? Thời kỳ Hy Lạp Cổ điển đã trở thành một nền tảng của văn minh phương Tây như thế nào?

Tại sao truyền thống Cổ điển vẫn duy trì cho đến ngày nay? Tại sao một số nền văn hóa sản sinh ra tranh chân dung, phong cảnh, tĩnh vật, trong khi một số khác thì không? Các tác phẩm nghệ thuật củng cố quyền lực của kẻ thống trị như thế nào? Chúng cho ta biết điều gì về tín ngưỡng và sự thực hành tôn giáo ở các nền văn hóa nhất định? Những câu hỏi này, và còn nhiều nữa, được đặt ra và đôi khi được trả lời thông qua nghiên cứu nghệ thuật và lịch sử của nó.

Ở tầm mức nhập môn, sách chỉ có thể điểm qua một vài cách thức để khán giả tiếp cận chủ đề mệnh mệnh của nghệ thuật và những gì mà nghệ thuật chỉ cho chúng ta biết về bản thân, về lịch sử, văn hóa của chúng ta. Sự sáng tạo nghệ thuật, cũng giống như những phát minh khoa học mới, đòi hỏi phải có tư duy phân tích độc lập và khả năng nhìn trước, cũng vì thế mà thường có trường hợp người nghệ sĩ cảm nhận được một vài chân lý nào đó trước khi chúng hiển hiện trước mắt hầu hết mọi người. Ví dụ, hình ảnh trong nhiều tác phẩm của các nghệ sĩ người Đức trong khoảng từ 1900 đến 1939 chứng tỏ họ đã hiểu rằng Chiến tranh thế giới thứ nhất và thứ hai là tất yếu, trước khi công chúng nhận ra điều gì sẽ đến.

Vì lẽ những nghệ phẩm vĩ đại nhất thường phản ánh thực tế rằng người nghệ sĩ có thể hòa hợp với bầu không khí tâm tư và văn hóa (*hệ tư tưởng thời đại*) của họ hơn so với công chúng thưởng ngoạn, những tác phẩm này thường khơi mào cho nhiều tranh cãi. Theo đó, những phản ứng trước tác phẩm nghệ thuật đôi khi rất dữ dội, từ hoang mang và phẫn nộ công khai cho đến hành động phá hoại. Câu nói cửa miệng “con nít mới lên sáu cũng vẽ thế được” phản ánh sự lầm tưởng về những gì mới mẻ và xa lạ, nhất là khi chúng dính dáng đến tính trừu tượng; nhưng thái độ khó chịu đối với hình ảnh còn được khơi dậy vì lý do chính trị, tôn giáo hay thậm chí là ảo tưởng. Bởi hình ảnh có thể tạo một tác động cực mạnh lên khán giả, dù là làm nảy sinh sự trân trọng, sự hiểu lầm, hay cơn thịnh nộ, thế nên việc tìm cách hiểu một hình ảnh, cũng như đánh giá phản ứng của người xem trước bức hình ấy ra sao là điều quan trọng.

Nghệ thuật thị giác cấu thành một thứ ngôn ngữ riêng, một phương tiện giao tiếp giữa các thế hệ, cũng như giữa quá khứ với hiện tại. Hiểu được ngôn ngữ này đòi hỏi tác phẩm nghệ thuật phải được tiếp cận qua nhiều tầng bậc. Ta có thể tiếp cận bức tranh, tòa nhà, hay tác phẩm sắp đặt từ mặt hình thức - nghĩa là, thông qua các yếu tố hình thức của nó: đường nét, hình dạng, không gian, màu sắc, độ sáng tối - và xem xét tác động thẩm mỹ của nó lên khán giả. Các yếu tố hình thức cấu thành nên phong cách, phong cách bao gồm những nét tương đồng hợp lại thành một nhóm tác phẩm có sự riêng biệt. Có thể nhận biết ý nghĩa tự sự trong một tác phẩm dựa vào bối cảnh và lịch sử, cũng như bằng cách nắm

bất thông điệp bao hàm bên trong nó. Khả năng “đọc” được và diễn giải được hình tượng của tác phẩm sẽ giúp hé lộ ý nghĩa của nó trên hơn một tầng bậc, nó có thể đem đến cho ta thông điệp ngầm mang tính biểu tượng mà người nghệ sĩ cố gắng truyền tải. Việc củng cố những tầng bậc ý nghĩa đa dạng đó trong một tác phẩm chính là quá trình hình thành tác phẩm, cũng là một phần cấu thành tác phẩm; đôi lúc chính chất liệu lại góp phần tạo nên ý nghĩa của tác phẩm. Lấy ví dụ, vào thời kỳ cổ đại, đá biểu thị cho quyền lực và tính bền vững vì có khả năng nó bền hơn so với các chất liệu nhẹ ký, kết quả là đá thường được chuộng dùng để thể hiện các nhân vật hoàng gia hay các vị thần linh. Song nếu xét đến những dự án nghệ thuật sắp đặt trong môi trường nhất thời của bộ đôi Christo và Jeanne-Claude trong thế kỷ hai mươi và hai mươi mốt, các chất liệu được dùng là các vật liệu tái chế, còn địa điểm thực hiện dự án luôn được trả lại như tình trạng ban đầu của nó.

Mọi nền văn minh lớn đều sản sinh ra một lịch sử nghệ thuật, trong đó nội dung và hình thức tiến hóa theo thời gian. Sách này sẽ chỉ chú trọng một diễn trình lịch sử nghệ thuật, đó là diễn trình lịch sử nghệ thuật phương Tây - dù chắc chắn rằng đây không phải là diễn trình duy nhất. Ở một số thời điểm trong lịch sử phương Tây, nghệ thuật đã chịu ảnh hưởng từ nghệ thuật của các nền văn hóa khác, nhất là nhờ có hoạt động du lịch, thương mại, và mối bang giao giữa các nước. Khi những ảnh hưởng xuyên văn hóa này xuất hiện, chúng sẽ được lược tả trong sách để gợi nhắc cho độc giả rằng vẫn tồn tại những diễn trình lịch sử - nghệ thuật khác.

Trải mấy thế kỷ qua, giới triết gia, sử gia, nhà phê bình, nghệ sĩ, thi nhân, và nhiều giới khác nữa đã cố gắng định nghĩa nghệ thuật. Tuy nhiên, bất kể vị thế trọng đại của tác phẩm nghệ thuật trong lịch sử văn minh nhân loại, rất khó để nhất trí nghệ thuật là gì. Những nỗ lực định nghĩa nghệ thuật, từ thời Plato cho đến ngày nay, đều chịu ảnh hưởng của thiên kiến cá nhân, ý thích thẩm mỹ, bối cảnh văn hóa của người thưởng lãm. Tuy nhiên, có lẽ mọi người sẽ đồng tình rằng tác phẩm nghệ thuật được tạo ra để diễn đạt điều gì đó, dù ta có thích nó hay không, và chính diễn đạt ấy đóng góp vào sự hiểu biết về bản thân và về lịch sử của chúng ta.

